

ארחות חיים

מקרא, משנה וגמרא בכל יום

דמויות מופת

ציון רבי יצחק טייב זצ"ל בטוניס

רבי יצחק טייב זצ"ל.

מגדולי רבני טוניס.

כבר בגיל צעיר התבטאה גדלותו בתורה. כיהן כאב בית דין ולאחר מכן כראש רבני טוניס, תפקיד בו כיהן עד פטירתו.

אחד מחיבוריו הוא סדרת הספרים 'ערך השולחן' הכולל חידושים וביאורים הלכתיים על סדר השולחן ערוך על ארבעת חלקיו. יש הנוהגים לכנות ספר זה בשם 'ערוך השולחן הספרדי' להבדילו מספר 'ערוך השולחן' מאת הרב יחיאל אפשטיין זצ"ל.

כדי להבחין בין רבי יצחק לבין אחיינו שנקרא גם כן יצחק טייב, הוסיפו לאחיינו את השם 'חי', ולאחר מותו כונה בשם רבי יצחק חי טייב 'לא מת'.

חז"ל המליצו לנו להקפיד ללמוד בכל יום מקרא (תנ"ך), משנה וגמרא. לרוב בבית הספר אנחנו לומדים כמעט בכל יום שיעור תורה או נביא וכך אנו יוצאים ידי חובת לימוד מקרא, ובגילאים גדולים יותר אנו לומדים גם משנה וגמרא. אולם לא בכל יום יש במערכת השעות של הלימודים שלנו את שלושת סוגי השיעורים (תורה או נביא, משנה וגמרא). לכן נמצא בסידור שלנו, לפני תחילת תפילת שחרית, דברים שקבעו לנו חכמים לומר בכל יום לפני התפילה כך נזכה ללמוד בכל יום מקרא, משנה וגמרא. ללימוד 'מקרא' נקרא את פרשת קרבן התמיד (העוסקת בקרבן התמיד שהיה קרב בכל יום בבית המקדש, בבוקר ובין הערביים). ללימוד 'משנה' נקרא את פרק 'איזהו מקומן של זבחים' (פרק ה' ממסכת זבחים), ובמקום לימוד 'גמרא' נקרא את הברייתא של רבי ישמעאל העוסקת בשלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן המובאת במדרש, כי המדרש הוא כמו גמרא. חשוב מאוד שנלמד לפחות פעם אחת את שלושת הדברים האלה, כדי שבנינו מה שאנחנו אומרים זה יחשב לנו לימוד ולא רק קריאה בלבד.

פסוקי דזמרה

תפילת שחרית מתחילה בפסוקים מהתנ"ך – רובם מספר תהילים, העוסקים בעיקר בשבח והלל לה'. הסיבה שאנחנו אומרים פסוקים אלה לפני התפילה נובעת מכך שלפני שנעמוד בתפילה לקב"ה ובבקש ממנו את בקשותינו, אנחנו צריכים להקדים בשבחו. לכן אנחנו מקדימים לומר את 'פסוקי דזמרה' בהם אנחנו משבחים את ה' ורק לאחר מכן אנחנו מבקשים ממנו את בקשותינו בתפילת העמידה ('שמונה עשרה').

בשבתות וימים טובים, כיון שאנחנו לא ממהרים לבית הספר והמבוגרים לא ממהרים לעבודה, אנחנו אומרים פרקי שבח נוספים לה' מספר תהילים. בחלק מהקהילות ישנו מנהג יפה, בו אנחנו הילדים עומדים ליד הבמה המרכזית של בית הכנסת ואומרים בקול את המזמורים המיוחדים לשבת ויום טוב וכן את פסוקי דזמרה, כך אנחנו מרגישים שגם אנחנו חלק מהתפילה של המבוגרים. חשוב מאוד שנקרא את כל המזמורים בנחת ולא מהר מידי, כמו גם את כל שאר התפילה.

שירת הים

בסוף פסוקי דזמרה אנו נוהגים לומר את שירת הים, אותה שרו משה רבנו ובני ישראל לה' בזמן קריעת ים סוף. נשתדל לומר את השירה בניגון ובשמחה גדולה כאילו אנחנו עומדים ממש בתוך ים סוף ומרגישים את הנס הגדול שהקב"ה עשה לנו.

כמו בכל התפילה גם באמירת שירת הים נשתדל לדקדק במילותיה. את המילה 'בְּמִצּוֹתַי' שבפסוק 'תְּהַמֵּת יְכַסְּימוּ יִרְדּוּ בְּמִצּוֹתַי כְּמוֹ אֶבֶן' (שמות טו, ה) נבטא את האות צ' בחולם (צו) ולא בשורוק (צו). וכשנאמר את הפסוק 'נִשְׁפַּתְּ בְּרוּחְךָ כְּסֶמֶן יָם צָלְלוּ כְּעוֹפֵרֶת בְּמִים אֲדִירִים' (שמות טו, י) נפסיק בין המילים 'מים' ל'אדירים', כי המילה 'אדירים' לא מתייחסת למים (שהיו אדירים) אלא למצרים (שהם האדירים שטבעו וצללו בתוך המים).

הפסקה בפסוקי דזמרה

מדרש

מדרש הוא אוסף של פירושים לתורה שנכתבו בחלקם על ידי התנאים (הם חכמי ישראל שדבריהם נכתבו בעיקר במשנה).

ישנם מדרשי אגדה – העוסקים בעיקר בפירוש הסיפורים בתורה, וישנם מדרשי הלכה – העוסקים במקורות בתורה להלכות שבתורה שבעל פה.

מדרש הלכה על ספר ויקרא נקרא 'ספרא' ובתחילתו מובאת הברייתא של רבי ישמעאל הכוללת רשימה של שלוש עשרה מידות שהתורה נדרשת בהן.

ברייתא היא דברי תנאים שלא נכללו עם שאר דברי התנאים שנכתבו במשנה (אלא נשארו מחוץ למשנה. פירוש המילה 'ברייתא' בארמית הוא 'חיצונית').

שאלות חזרה

פ	ס	ו	ב	ר	י	י	ת	א
ק	ס	ד	ז	מ	ג	מ	ר	מ
ב	ר	ו	כ	ש	א	מ	ר	י
מ	ש	נ	ק	ש	מ	ק	ר	ר
ב	ר	ש	י	י	ת	א	ק	א
ש	י	ר	ת	ר	ז	ה	י	מ
י	ש	ד	ב	ת	ח	מ	ב	ר
ש	א	מ	ר	ה	י	ק	ר	ש
ח	ב	ת	ש	י	ש	ר	ב	ה
ז	ה	נ	ש	מ	ר	א	מ	ד

הקיפו את המילים הבאות בתפוזרת: מקרא, משנה, גמרא, מדרש, ברייתא, פסוקי זמרה, שירת הים, ברוך שאמר, ישתבח.

ברכת 'אשר יצר' באמצע פסוקי דזמרה

פעמים קורה לנו שבאמצע התפילה אנחנו זקוקים ללכת לבית הכיסא ולהתפנות.

כיצד עלינו לנהוג כשזה קורה לנו כאשר אנחנו באמצע פסוקי דזמרה?

למדנו שאסור לנו להתאפק ולא ללכת לשירותים כשאנחנו זקוקים לכך, בפרט בזמן התפילה, אלא עלינו ללכת ולהתפנות מיד. אך מה הדין לגבי ברכת 'אשר יצר'? האם מותר לנו לברך אותה באמצע פסוקי דזמרה?

התשובה היא שזה תלוי בנו. אם אנחנו בטוחים, שאם לא נברך את ברכת 'אשר יצר' נעת כשאנחנו באמצע פסוקי דזמרה, נזכור לברך אותה לאחר תפילת העמידה, עדיף שנמתין עם הברכה לאחר תפילת העמידה. אמנם נטילת ידיים כמובן ניטול מיד בצאתנו מבית הכיסא, אך את הברכה לא נברך כעת אלא לאחר תפילת שמונה עשרה. אך אם אנו חוששים, שאם לא נברך את ברכת 'אשר יצר' מיד בצאתנו מבית הכסא לאחר נטילת הידיים, נשכח לברך אותה, אז לא נדחה את הברכה ונברך אותה מיד למרות שאנחנו באמצע פסוקי דזמרה.

